

We Lwowie dnia 27. kwietnia 1900.

Aleg. 180

Sprawozdanie

Komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności dotyczących podniesienia mleczarstwa w kraju.

Wysoki Sejmie!

W sprawozdaniu przedłożonem o działalności w kierunku podniesienia mleczarstwa w kraju, wyraża Wydział krajowy wątpliwości, jakie się nasunęły przy rozpatrywaniu polecenia powziętego przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 15. marca 1899 w sprawie założenia praktycznej Szkoły mleczarstwa.

Wydział krajowy oparty o fachową opinię Komisji dla spraw rolniczych, uważa założenie Szkoły mleczarskiej dla kształcenia fachowo uzdolnionych mleczarzy i serkarzy jako rzecz przedwczesną, natomiast uznaje organizację stałych w racjonalny system ujętych kursów mleczarskich w miejsce dorywczo dotychczas urządzanych kursów przez obydwaj c. k. Towarzystwa gospodarskie w celu kształcenia przyszłych kierowników mleczarni jako rzecz wskazaną i potrzebną.

Dla wykształcenia serkarzy doradza Wydział krajowy wysłanie należycie przygotowanych kandydatów jako stypendystów Wydziału krajowego na naukę do dobrze prowadzonych serkarń krajowych lub zagranicznych. Wydział krajowy wychodząc ze stanowiska, że liczba poprawnie prowadzonych gospodarstw nabiałowych stale wzrasta i coraz liczniej tworzą się spółki mleczarskie, tudzież, że głównym zadaniem przy nauce mleczarstwa w naszych stosunkach jest wykształcenie kierowników dla pomniejszych mleczarni i Spółek mleczarskich trudniących się wyłącznie wyrobem masła i spożytkowaniem odpadków tej fabrykacji, wysnuwa konkluzję, że do tego celu odpowiednio zorganizowane paromiesięczne kursa będą wystarczające, podczas gdy potrzebnych serkarzy przy pomocy stypendyów krajowych choćby za granicą stosunkowo tańszym kosztem wykształcić będzie można, w porównaniu ze znacznym kosztem założenia projektowanej Szkoły mleczarskiej.

Komisja gospodarstwa krajowego podziela zapatrywanie Wydziału krajowego, że kursa mleczarskie z planem nauki przez Wydział krajowy zakreślonym mogą potrzebnie obecnej odpowiedzieć i że dostarczyłyby w niedalekiej już przyszłości kierowników dla pomniejszych mleczarni prywatnych i spółkowych. Zastanawiając się jednak od szeregu lat nad stosunkami mleczarskimi w kraju dostrzega Komisja gospodarstwa krajowego, szczególnie w ostatnich latach znaczny rozwój tegoż przemysłu rolniczego i to nie tylko pod względem ilości produkcji nabiałowej, mianowicie masła.

Prawdziwość powyższego twierdzenia stwierdzają zarówno i daty statystyczne, jakie są umieszczone w sprawozdaniu mleczarskiem za rok upłyniony, tak, że śmiało konkludować można, że aczkolwiek kraj nasz jest bardzo dalekim od tej siły wytwórczej, która w Danii, Szwecji a nawet i w niektórych zachodnich prowincjach naszej monarchii stworzyła z nabiału znakomite źródło dochodu, — to przecież przemysł ten i w naszym kraju jest w statecznym rozwoju a obecnie ma dążność do przejścia w okres tworzenia większych przedsiębiorstw i produkcji

w miejsce masła przynajmniej sezonowo serów twardych. Jednym z głównych hamulców rozwoju w kierunku wskazanym jest brak ukwalifikowanych kierowników dla większych mleczarni i serkarni.

Wprawdzie Wydział krajowy proponuje w celu zaradzenia temu brakowi, na razie wysyłkę kandydatów na serkarzy do wzorowych serkarń w kraju lub zagranicą, Komisya gospodarstwa krajowego mniema jednak, że w kraju nie znajdzie większej ilości takich serkarń, przy których pouczania fachowe z dobrym skutkiem odbywaćby się mogły, tak że kandydatów na serkarzy głównie do fabryk poza granicami kraju z widokiem pożądanego wyniku nauki wysłać wypadnie. Jest słusznem przypuszczenie, że do stypendyów w celu korzystania z powyższej nauki, będą się garnać młodzi ludzie z ukończoną nauką elementarną, co najwyżej w szkole wydziałowej lub niższej rolniczej, którzy żadnym innym językiem w regule tak władac nie będą, aby z nauki korzystać mogli, jak polskim; otóż stąd wynikałaby główna przeszkoda w nabyciu fachowej wiedzy przez stypendystów Wydziału krajowego poza granicami naszego kraju. Z tych to właśnie przytoczonych a następnie i z tego względu, że jako każdy inny podobnie i nasz kraj ma pewne właściwości, do których i nauka fachowa w dziale przemysłu mleczarskiego tylko na gruncie rodzinnym z korzyścią zastosować się da, mniema Komisya gospodarstwa krajowego, że interes przemysłu mleczarskiego wymaga, aby myśl założenia praktycznej szkoły mleczarstwa w kraju porzuconą nie została, przeciwnie aby ją podjęto, skoro tylko sposobna do tego chwila nadejdzie. Projektowana szkoła mogłaby, obok kształcenia kierowników większych mleczarni i serkarni dostarczać tak niezbędnych sił nauczycielskich w zawodzie mleczarskim ukwalifikowanych szczególnie dla potrzeby krajowych niższych szkół rolniczych.

Komisya gospodarstwa krajowego przyznaje, że obecne położenie budżetowe kraju nie nadaje się w ogóle do nowych inwestycji i że rezerwa, której się Wydział krajowy wobec nowych wydatków trzyma, jest w ogóle uzasadnioną, — zwrócić atoli należy uwagę na okoliczność, że oddział gospodarczy Rady przemysłowo-rolniczej wymaga od c. k. Rządu z wszelkim naciskiem, obok innych środków skierowanych ku podniesieniu mleczarstwa, — założenia w każdym kraju koronnym przynajmniej jednej szkoły mleczarskiej, któraby kształciła kierowników dla większych mleczarni i serkarni. Siły nauczycielskie dla szkół rolniczych miałyby wedle intencji sekcji gospodarczej Rady przemysłowo-rolniczej wychodzić z centralnego zakładu naukowego, Komisya gospodarstwa krajowego wyraża przekonanie, że Wydział krajowy nabrawszy doświadczenia, o ile projektowane kursa mleczarskie faktycznej potrzebie kraju odpowiadać będą, przyjdzie do konkluzji, jakiego typu szkołę i z jakim planem nauki ewentualnie utworzyłoby wypadało, poczem przeprowadziwszy właściwe rokowania względem współudziału c. k. Państwa w kosztach założenia i utrzymania tej szkoły, przedstawiłby Wysokiemu Sejmowi właściwe wnioski.

Ze względu na przedstawiony stan rzeczy Komisya gospodarstwa krajowego wniosł:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności dotyczących podniesienia mleczarstwa w kraju,
2. Sejm wstawia do Rubr. XV. budżetu wydatków:
 - a) na utrzymanie instruktora mleczarstwa płacę wraz z kosztami podróży 4.500 kor.;
 - b) na utrzymanie drugiego instruktora adjunkta wraz z kosztami podróży 1.900 kor.;
 - c) na urządzenie kursów mleczarskich i na środki demonstracyjne do nauki 6.000 kor.;
 - d) na pomocnika instruktora mleczarstwa 1.400 kor.

Przewodniczący:

Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:

Wincenty Kraiński w. r.